

Bilag til forsvarsministerens
skrivelse af 28. april 2005

(L 54 - spørgsmål 13)

Spørgsmål nr. 13:

”Vil ministeren være behjælpelig med ud fra Norsk Straffelov § 117 a, at yde teknisk bistand til udformningen af ændringsforslag, der inkorporerer FN’s torturkonvention i den militære straffelov.”

Svar:

Den danske straffelov indeholder en række bestemmelser om bl.a. vold, ulovlig tvang, trusler om vold mv. samt forbrydelser begået i offentlig tjeneste. Disse bestemmelser - der også omfatter militærpersonel - indebærer, at alle handlinger, som kan betegnes som tortur, allerede vil kunne straffes efter gældende lovgivning.

Med straffelovens bestemmelser opfylder Danmark endvidere de kriminaliseringsforpligtelser, der følger af FN’s Torturkonvention.

Begrebet ”tortur” er i FN’s Torturkonvention defineret som

”enhver handling, ved hvilken stærk smerte eller lidelse, enten fysisk eller mental, bevidst påføres en person med det formål at fremskaffe oplysninger eller en tilståelse fra denne eller en tredjemand, at straffe ham for en handling, som han selv eller en tredjemand har begået eller mistænkes for at have begået, eller at skræmme eller lægge tvang på ham eller en tredjemand, eller af nogen grund baseret på nogen form for forskelsbehandling, når en sådan smerte eller lidelse påføres af eller på opfordring af en offentlig ansat eller en anden person, der virker i embeds medfør eller med en sådan persons samtykke eller indvilligelse. Smerte eller lidelse, der alene er en naturlig eller tilfældig følge eller del af lovlige sanktioner, er ikke omfattet”

Af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention fremgår, at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. En lignende bestemmelse findes i artikel 7 i FN’s konvention om borgerlige og politiske rettigheder. Disse konventioner pålægger staterne at sikre, at ingen bliver udsat for tortur, mens der ikke som sådan er tale om kriminaliseringsforpligtelser. Begrebet ”tortur” er ikke defineret i disse konventionstekster. Definitionen i FN’s Torturkonvention har imidlertid betydning for

fortolkningen af torturbegrebet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i et stort antal sager henvist til FN's Torturkonvention, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer, 2. udgave, side 106.

Tortur i de internationale konventioners forstand vil som nævnt kunne straffes allerede efter den gældende lovgivning, og Danmark er ikke internationalt forpligtet til at indføre en specifik straffebestemmelse om tortur i den militære straffelov.

Forsvarsudvalget har anmodet om teknisk bistand til – ud fra norsk straffelovs § 117 a – at udforme et ændringsforslag, der inkorporerer FN's torturkonvention i den militære straffelov. § 117 a er således ikke en del af den norske militære straffelov men derimod af den almindelige norske straffelov.

Bestemmelsen i den norske straffelovs § 117 a, der er indsat ved lov nr. 52 af 25. juni 2004, har følgende ordlyd:

'§ 117 a. Den som begår tortur, straffes med fængsel i inntil 15 år. Ved grov og alvorlig tortur med døden til følge, kan fængsel inntil 21 år anvendes. Medvirkning straffes på samme måte.

Med tortur menes at en offentlig tjenestemann påfører en annen person skade eller alvorlig fysisk eller psykisk smerte,

- a) med forsett om å opnå opplysninger eller en tilståelse,
- b) med forsett om å avstraffe, true, eller tvinge noen, eller
- c) på grunn av personens trosbekjennelse, rase, hudfarge, kjønn, homofil legning, leveform eller orientering eller nasjonale eller etniske opprinnelse.

Med offentlig tjenestemann menes i denne bestemmelsen enhver som

- a) utøver offentlig myndighet på vegne av stat eller kommune, eller
- b) utfører tjeneste eller arbeid som stat eller kommune i medhold av lov eller forskrift skal oppnevne noen for å utføre eller helt eller delvis skal betale for.

Det regnes også som tortur at handlinger som nevnt i annet ledd, begås av en person som handler etter oppfordring eller med uttrykkelig eller underforstått samtykke fra en offentlig tjenestemann.'

På den baggrund kunne en skitse til et ændringsforslag, der tager udgangspunkt i den norske straffelovs § 117 a, udformes således:

'§ [..]. For tortur straffes med fængsel [...] den, der [i tjenesten ... eventuelt nærmere afgrænsning af personkredsen] tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred eller alvorlig fysisk eller psykisk smerte

- a) med forsæt til at skaffe oplysninger eller en tilståelse,

- b) med forsæt til at straffe, skræmme eller tvinge nogen, eller
- c) på grund af tro, race, hudfarve, køn, seksuel orientering eller national eller etnisk oprindelse.’

Der er som anført alene tale om en skitse. Det skyldes, at udarbejdelse af et mere færdigt ændringsforslag vil forudsætte en politisk stillingtagen til en række - til dels principelle - spørgsmål.

Bl.a. indebærer FN's Torturkonvention, at begrebet tortur defineres ud fra, om den pågældende handling foretages med et bestemt formål, og der måtte derfor til brug for et ændringsforslag tages stilling til, om ændringsforslaget i den henseende vil skulle udformes på samme måde som konventionen og den norske bestemmelse. I den forbindelse bemærkes det, at forsætlige voldshandlinger mv. efter almindelig dansk lovgivningstradition er strafbare uden hensyn til, med hvilket formål handlingen begås.

Det måtte i givet fald også afklares, hvilken nærmere personkreds bestemmelsen skulle omfatte, herunder om det vil være hensigtsmæssigt i lovgivningen at indsætte en særlig torturbestemmelse, som omfatter militært personel. Herudover måtte der tages stilling til spørgsmålet om strafferammer – herunder om der vil skulle være en graduering af strafferammerne ud fra grovheden af torturhandlingen. Endvidere ville der bl.a. være behov for nærmere at overveje, om et ændringsforslag skulle indeholde bestemmelse om, at der skulle tages hensyn til, om torturhandlingen begås i fredstid eller under en væbnet konflikt, herunder i forbindelse med strafudmålingen.

Jeg kan ikke støtte et forslag om i lovgivningen at indsætte en særlig torturbestemmelse i den militære straffelov.

Der kan herved henvises til, at spørgsmålet om indsættelse af en specifik straffebestemmelse om tortur i straffeloven tidligere har været overvejet. Regeringen har i den forbindelse givet udtryk for, at dansk lovgivning efter regeringens opfattelse utvivlsomt lever op til de internationale torturkonventioners krav. Tortur kan således allerede straffes efter de gældende regler i straffeloven, og det er efter regeringens opfattelse hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at indsætte en særlig torturbestemmelse i lovgivningen. Det gælder efter regeringens opfattelse også i forhold til indsættelse af en sådan bestemmelse i den militære straffelov.

Som også påpeget af de militære personelorganisationer vil en indarbejdelse af en specifik bestemmelse om tortur i den militære straffelov være en unødigt mistænkeliggørelse af forsvarets folk, da tortur vedrører en lang række forskellige retsområder og derfor rækker ud

svarets folk, da tortur vedrører en lang række forskellige retsområder og derfor rækker ud over forsvarets forhold og den militære straffelov.

Det centrale i forhold til spørgsmålet om torturforbuddet og militært personel er efter min opfattelse ikke, om der er indarbejdet en bestemmelse i lovgivningen af mere symbolsk karakter, men derimod at den enkelte soldat, det være sig menig eller befalingsmand, er fuldstændig på det rene med, hvad tortur er, og hvad den enkelte soldat må og ikke må især forud for udsendelse til en international operation.

Med henblik på yderligere at understrege dette forhold vil jeg anmode forsvarets myndigheder om at udarbejde en intern bestemmelse, som understreger og indskærper torturforbuddet, og som med henvisning til de relevante konventioner nærmere beskriver tortur herunder angiver praktiske eksempler på, hvad der i forhold til forsvarets forhold vil være tortur ikke mindst i forbindelse med internationale udsendelser, og suppleret med hvilke straffebestemmelser sådanne handlinger vil kunne være omfattet af.

Samtidig vil jeg anmode om, at bestemmelsen skal angive nogle klare retningslinjer for, hvem, herunder hvilke kommandomyndigheder, der har ansvaret for instruktion og tilsyn af det relevante mandskab, og hvem der skal gribe ind, såfremt der opstår mistanke eller formodning for, at der er foregået handlinger, der kan karakteriseres som tortur.

En sådan løsning vil efter min opfattelse have en langt bedre effekt end at inkorporere FN's Torturkonvention eller indarbejde en specifik straffebestemmelse om tortur i dansk lovgivning.